

Александър Дугин

ЧЕТВЪРТИЯТ ПЪТ
ВЪВЕДЕНИЕ В ЧЕТВЪРТАТА
ПОЛИТИЧЕСКА ТЕОРИЯ

София, 2021

АЛЕКСАНДР ДУГИН

ЧЕТВЕРТЫЙ ПУТЬ

Введение в Четвертую Политическую Теорию

© Дугин А. Г., 2014

„Катехон“ е импринт на издателство „Изток-Запад“.

© Издателство „Изток-Запад“, 2021

Всички права на български език запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде възпроизвеждана или предавана под каквато и да е форма и по какъвто и да било начин без изричното съгласие на издателство „Изток-Запад“.

© Нели Пигулева, превод, 2021

© Деница Трифонова, оформление на корицата, 2021

ISBN 978-619-01-0945-7

АЛЕКСАНДЪР ДУГИН

ЧЕТВЪРТИЯТ ПЪТ

ВЪВЕДЕНИЕ В ЧЕТВЪРТАТА ПОЛИТИЧЕСКА ТЕОРИЯ

Превод от руски
Нели Пигулева

КАТЕХОН

КАТЕХОНИ

Водещ редактор
проф. Иво Христов

№ 1	Клаус Шваб	<i>Капитализъм на заинтересованите</i>
№ 2	Николай Вавилов	<i>Некоронованите крале на червен Китай</i>
№ 3	Иво Христов	<i>Не пожелахте да чуете</i>
№ 4	Джоузеф Плъмър	<i>Тайните структури на властта</i>
№ 5	Димитър Събев	<i>Маркетинг, потребление и икономически растеж</i>
№ 6	Андрей Фурсов	<i>Водораздел</i>
№ 7	Уан Иуей	<i>Глобализация по китайски</i>
№ 8	Александър Дугин	<i>Четвъртият път</i>

Съдържание

Предговор	9
Предговор към първото издание на „Четвъртата политическа теория“	17

ЧЕТВЪРТАТА ПОЛИТИЧЕСКА ТЕОРИЯ ПРИНЦИПИ И МЕТОДИ

Въведение.

Четвъртата политическа теория: да бъдеш или да не бъдеш?	21
--	----

РАЗДЕЛ I.

РАЖДАНЕТО НА НОВАТА ПОЛИТИЧЕСКА ТЕОРИЯ / 25

Глава 1. Четвъртата политическа теория: раждането на концепта	27
Глава 2. Етапи и проблеми в разработката на Четвъртата политическа теория	40
Глава 3. Някои моменти от екзистенциалната политика	64
Глава 4. Геометрия на есхатологичната революция (интервю)	75

| 5

РАЗДЕЛ II.

КРАЯТ НА КЛАСИЧЕСКИТЕ ИДЕОЛОГИИ И ТЕХНИТЕ МЕТАМОРФОЗИ / 83

Глава 1. Либерализмът и неговите метаморфози	85
Глава 2. Демокрацията: свещена или светска?	100
Глава 3. Трансформациите на левите идеологии през XXI век	105
Глава 4. Какво е консерватизмът?	119
Глава 5. Консерватизмът като проект и епистема	134
Глава 6. Хегемония и контрахегемония	144

РАЗДЕЛ III.
НОВАТА АНТРОПОЛОГИЯ
И АНГЕЛОПОЛИСЪТ /165

Глава 1.	Политическият човек и неговите мутации (свръхчовешкото и постчовешкото в политиката).....	167
Глава 2.	Възможност за революция в условията на постмодернизма	180
Глава 3.	Плуралната антропология (фундаментал-онтологична аналитика на народите).....	192
Глава 4.	Бележки за Differenz	215
Глава 5.	Третият човек. Още за субекта на Четвъртата политическа теория	224
Глава 6.	Четвъртата политическа практика.....	236
6 Глава 7.	Джендърът в Четвъртата политическа теория	251
Глава 8.	Четвъртата политическа теория и критиката на расизма при Джон Хобсън.....	271

РАЗДЕЛ IV.
РЕВЕРСИВНОТО ВРЕМЕ / 293

Глава 1.	Четвъртата политическа теория и критиката на монотонните процеси.....	295
Глава 2.	Четвъртата политическа теория и принципът на реверсивността. Към философията на политическите форми.....	305
Глава 3.	Към онтологията на бъдещето	317

РАЗДЕЛ V.
ПРОЛЕГОМЕНИ КЪМ
ЕКЗИСТЕНЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА / 329

ГЛАВА 1.	
Dasein и структурите на Смъртта	331
ГЛАВА 2.	
За Dasein владетел/управляващ	372
ГЛАВА 3.	
Евразийски дзен.....	438

РАЗДЕЛ VI.
ОПИТ ЗА ПРЕЗЕНТАЦИЯ / 453

ГЛАВА 1.	
Екзистенциалната политика и Четвъртата политическа теория	455
ГЛАВА 2.	
Четвъртата политическа теория и политическата идея на Иран	460
ГЛАВА 3.	
Василеологията на Владимир Карпец и Четвъртата политическа теория	465
ГЛАВА 4.	
Ален Сорал и Четвъртата политическа теория.....	475
ГЛАВА 5.	
Четвъртата политическа теория: по посока на черна Испания.....	485

| 7

ГЕОПОЛИТИЧЕСКИ КОНТЕКСТ НА ХХІ ВЕК:
ЦИВИЛИЗАЦИИ, ИМПЕРИИ, РЕВОЛЮЦИИ

РАЗДЕЛ I.
ЦИВИЛИЗАЦИИТЕ / 497

ГЛАВА 1.	
Западът и неговото предизвикателство.....	499
ГЛАВА 2.	
„Цивилизацията“ като идеологически концепт	536

ГЛАВА 3.	
Концептуалните подходи	
към понятието „цивилизация“	554
ГЛАВА 4.	
„Полития“ в Теорията на многополюския свят	562
ГЛАВА 5.	
Четириполюсност и мислене	
с термините на „големите пространства“	569
ГЛАВА 6.	
Многополюсността и цивилизациите	580
ГЛАВА 7.	
Геополитика на войната	589

РАЗДЕЛ II.

ИМПЕРИИТЕ СРЕЩУ ИМПЕРИЯТА / 595

ГЛАВА 1.	
Принципът на „Империята“ на Карл Шмит	
и Четвъртата политическа теория	597
ГЛАВА 2.	
8 Проектът „Империя“	608

ПРИЛОЖЕНИЯ. МАНИФЕСТИ. ПРОГРАМИ

ГЛАВА 1.	
Борбата със САЩ в техния днешен вид –	
това е категоричен императив за човечеството	629
ГЛАВА 2.	
Срещу постсъвременния свят.....	634
ГЛАВА 3.	
Глобалният революционен алианс	
(програма, принципи, стратегия)	639
ГЛАВА 4.	
Голяма Европа	
(геополитическа зарисовка на бъдещия многополюсен свят)	672
<i>Библиография</i>	676
<i>Summary</i>	682

Прегговор

Разработката на Четвъртата политическа теория започна през 2007 г. в няколко интелектуални центъра едновременно. В Русия полюс на нейното развитие стана Центърът на консервативните изследвания на социологическия факултет на Московския държавен университет „М. В. Ломоносов“. Отделни аспекти бяха изследвани по-щателно в катедрата по социология на международните отношения (геополитика, въпроси на хегемонията, многополюсността, цивилизационен подход и т.н.), други – в контекста на международното „Евразийско движение“ (интеграционни процеси, плурализъм на културите, геополитика и т.н.). Във Франция паралелно действаха в същия ключ Групата по изучаване на европейската цивилизация (GRECE) на Ален дьо Беноа, в облекчена (народна) версия – движението „Равенство и примирение“ на Ален Сорал. След първия международен конгрес, който се проведе през 2008 г. в Москва в Московския държавен университет, и втория през 2009 г. в Санктпетербургския държавен университет бяха публикувани първите обобщаващи разработки: „Четвъртата политическа теория“¹, голяма част от материалите в която се възпроизвежда в настоящото издание, „Против либерализма. Към разработката на Четвъртата политическа теория“², а също така и 5 броя на специализираното научно политологическо списание „Четвъртата политическа теория“³, включващо работните материали от конференциите и постоянно действащия в рамките на ЦКИ семинар. Беше създаден специализиран мултиезичен портал на 29 езика, където се публикуват материали, имащи пряко отношение към тази тема.⁴ По такъв начин за 7 години интензивна работа едновременно на няколко научни интелектуални колектива ние напреднахме съществено в това да придадем на Четвъртата политическа теория по-строен и систематизиран вид, като с различна степен на детайлизация бяха разработени изначалните интуиции, залегнали в нейната основа.

¹ Дугин, А. Г., Четвертая Политическая Теория. СПб.: Амфора, 2009.

² Бенуа, А. де, Против либерализма. К разработке Четвертой политической Теории. СПб.: Амфора, 2010.

³ Четвертая Политическая Теория. №1–5. М.: ЦКИ, 2011–2013.

⁴ Dugin, A., Fourth Political Theory. Mumbai: Arktos publishers, 2013.

Това, че заемайки се с разработката на тази фундаментална тема, ние се докоснахме до нерва на съвременната политическа философия, скоро стана очевидно по отклик, който нашите разработки предизвикаха в най-различни страни. В настоящия момент нашата книга „Четвъртата политическа теория“ е издадена на 10 езика и в множество страни след нейното излизане от печат се проведеха теоретични конференции и съпътстващи дебати, кръгли маси, семинари и т.н., в рамките на които основните теми на Четвъртата политическа теория получиха развитие съобразно конкретния национален контекст.

Първото издание стана английската версия – „Fourth Political Theory“¹, която обаче не е пряко възпроизвеждане на първоначалното руско издание от 2009 г., а е съществено преработена версия, където бяха включени преводи от семинарите и конференциите, проведени вече след публикацията на първия руски текст. Така се формира ситуация, когато ние по същество имаме два различни текста – руското издание на „Четвъртата политическа теория“ и английското издание „Fourth Political Theory“, които представляват различни книги. Разбира се, основните текстове съвпадат, но английската версия представлява по-разгърнат текст и освен това той е по-адаптиран към чуждестранната среда (там отсъстват многобройните препратки към вътрешноруската политическа и социална ситуация). Наличието на две книги с едно и също заглавие се отрази на останалите преводи: едни се правеха от руското, други – от английското издание. Руският оригинал беше строго възпроизведен във френския, иранския, сръбския и румънския (молдовския) преводи; немското, испанското, португалското и гръцкото издания са направени въз основа на английското. Така книгата практически предизвика интерес във всички страни, навсякъде възникна необходимост да се преведе и втората версия, английският превод на която (направен в Канада от философа и политолог Майкъл Милерман) вече е готов и трябва само да се намери съответната форма на заглавието, за да се избегнат повторенията.

Всяко издание на „Четвъртата политическа теория“ в различните страни си имаше своя история.

Английското издание за първи път бе представено в Стокхолм, в Швеция, през 2012 г. по време на международната конференция „Identitär Idé 4“, посветена на въпросите на европейската идентичност.²

В Англия книгата беше представена през 2014 г. в Лондон в рамките на друга международна конференция, „Краят на съвременния свят“³, в която наред с руската делегация и англичаните взеха участие основните френски

¹ Fourth Political Theory. 4pt.su (25.02.2014).

² Видеопрезентации в мрежата – <http://www.4pt.su/en/content/what-fourthpolitical-theory> (12.03.2014).

³ Видеоконференции в мрежата – <http://www.4pt.su/en/content/alexander-dugineurasia-perspectives-multipolarity-fourth-political-theory> (11.02.2014).

теоретици от това направление – Ален дьо Бенюа и Лоран Джеймс. Широкото обсъждане на Четвъртата политическа теория се водеше в англоезична среда, особено в САЩ, където предизвика оживена полемика произхождат на самата тази теория в Русия, а също така и приложимостта на теорията спрямо ситуацията в Америка.¹ Показателно е, че в англоезичната версия „Четвъртата политическа теория“ излезе извън пределите на Европа, филипинският философ и политически аналитик Сириако Акда² публикува серия статии, анализиращи нейната релевантност за обществата в Азия.

В Техеран преводът на „Четвъртата политическа теория“ на фарси беше представен през 2013 г. в рамките на международната конференция „Ислямска Република Иран и евразийското сътрудничество“³ в присъствието на висши държавни представители на Иран. Показателно е, че самите ирански политици и интелектуалци отбелязаха сходството на някои черти на „Четвъртата политическа теория“ с политическата система на съвременен шиитски Иран, която не се побира в класическите схеми на политическия модернизъм.

Във Франция френският превод на „Четвъртата политическа теория“ беше представен два пъти по време на конференцията „Евразийството като алтернатива на глобалната хегемония“ в Бордо през октомври 2012 г. и в Париж през май 2013 г. на специална конференция „Евразийският път“⁴ с участието на Ален дьо Бенюа и Лоран Джеймс.

В Бразилия издаването на книгата на португалски бе съпроводено през 2012 г. с турне по четири града с презентация в най-големите бразилски университети – в Сао Пауло, Рио де Жанейро, Жоао Песоа и Куритиба⁵. А през 2013 г. в Куритиба се състоя първата латиноамериканска конференция по „Четвъртата политическа теория“⁶, която събра представители от различни латиноамерикански страни, предимно от Бразилия, Аржентина и Чили. Също

¹ Вж. например анализа на Ендрю Лоуден: Lowden, A., Alexander Dugin's „The Fourth Political Theory“ – <http://www.4pt.su/en/content/alexander-dugins-fourthpolitical-theory> (11.02.2014).

² Akdo, S., Post-Westphalian nationalism and the restart of the History (part 1). – <http://www.4pt.su/en/content/post-westphalian-nationalism-and-restart-history-part-1> (11.02.2014); Idem. Transitioning from Modernity: A review of Alexander Dugin's „The Fourth Political Theory“ (part 2) – <http://www.4pt.su/en/content/transitioning-modernity-review-alexander-dugins-fourth-political-theory-part-2> (11.02.2014).

³ Видеоконференции в мрежата – <http://www.4pt.su/fa/content/mtn-skhnryjnb-aqy-dkht-slhy> (01.03.2014).

⁴ Видеоконференции в мрежата – <http://www.4pt.su/fr/content/quatriemetheorie-politique-conference-au-bordeaux-alexandre-douguine-partie-1>; <http://www.4pt.su/fr/content/quatrieme-theorie-politique-conference-au-bordeaux-alexandre-douguinepartie-2> (08.03.2014).

⁵ <http://www.4pt.su/pt-br/content/modernidade-e-eternidade-e-traditionalistas-sem-tradição-palestra-de-aleksandr-dugin-para-o> (03.02.2014).

⁶ Видео в мрежата – <http://www.4pt.su/pt-br/content/com-um-novo-sistemapolitico-sairemos-da-crise-atual> (08.03.2014).

така в Бразилия получи широко разпространение сродните теми – многополюсност, евразийство, континентална геополитика – и по всички тези теми излязоха съответни трудове на автори, които принципно разработват темите за Четвъртата политическа теория. В Португалия голямо внимание на Четвъртата политическа теория отделя списание „Finis Mundi“ на Флавиу Гонсалвеш, един от преводачите и издатели на „Четвъртата политическа теория“ на португалски.

В Испания изданието на „Четвъртата политическа теория“ бе съпътствано от презентация в Мадрид през 2014 г. в рамките на традиционните „Дни на дисидентите“¹, които събират различни неконформистки мислители от Европа, идеите и мирогледите на които не се вметват в тесните рамки на либерализма и политическата коректност. Такъв подход предизвика огромен интерес сред участниците в конференцията със самата постановка на въпроса: поканата да се придаде теоретична основа на онези възгледи и идеи, които не се вметват в рамките на официалната идеология на „глобалния Запад“, каквато фактически днес се явява либералната демокрация по американски образец.

В Германия книгата беше представена през октомври 2013 г. в град Билефелд в рамките на научно-образователен симпозиум, посветен на Европа и нейните отношения с останалите страни (в частност с Русия, арабския свят и т.н.)². Немската аудитория посрещна тези идеи с голям ентузиазъм, тъй като мнозинството от интелектуалците разбират необходимостта от алтернатива на настъплението на либерализма в най-крайните му форми, които заплашват самото съществуване на европейската (в частност) немска култура, семейство и т.н., а от друга страна – за немците както за някои други народи от Европа е очевидно, че традиционните форми на антилибералните идеологии – както комунизмът, така и нацизмът – са абсолютно неадекватни и неефективни; още повече че Германия е платила огромна цена за експериментите и в двете направления (нацистка Германия и ГДР).

Не по-малък ентузиазъм предизвика публикацията на книгата и в Гърция, като това бе съпроводено от научна конференция.³ В ситуация, когато Гърция преразглежда своето положение в Европа и в света, а също така преосмисля своята идентичност и съответно и връзките с Русия и православния свят, много сюжети на Четвъртата политическа теория стават особено актуални.

Румънският превод, направен от молдовския интелектуалец и политик Юрий Рошка, която стана един от най-енергичните привърженици на Чет-

¹ Видео в мрежата – <http://www.4pt.su/es/content/quarta-teoria-politicapresentacion-en-madrid> (13.02.2014).

² Видео в мрежата – <http://www.4pt.su/de/content/bielefeld-oktober-2013-vierte-politische-theorie> (12.02.2014).

³ Видео в мрежата – <http://www.4pt.su/el/content/i-tetarti-politiki-theoria-toyalexander-dugin-vivlioparoyasi-0> (02.03.2014).

въртата политическа теория, беше предшестван от конференция по тази тема, получила широко отразяване от молдовските медии, а след излизането на книгата и нейната презентация през януари 2014 г. в Кишинев интересът на молдованите към тази тема се разгоря с нова сила.¹ Значителен интерес предизвика книгата и в Румъния, където тези идеи получиха съществен резонанс както в консервативния сегмент на националната политика, така и сред леви кръгове, настроени критично по отношение на либералите.

Преводът на „Четвъртата политическа теория“ в Сърбия, където темите за евразийството, многополюсността, православната идентичност, антиглобализма традиционно са извънредно популярни, а книгите на основните разработчици на Четвъртата политическа теория се превеждат в голямо количество, интелектуалната среда отдавна е готова за рецепция на подобни идеи и ги възприема като нещо почти разбиращо се от само себе си.

Преводите на други езици сега вървят с пълна пара: завършени са българската, италианската, полската и няколко други версии. Отделни части са преведени и са публикувани на китайски и арабски.

Този кратък обзор сам по себе убедително показва, че Четвъртата политическа теория резонира с най-живи аспекти на съвременната политическа мисъл и въпреки доста краткия в исторически мащаб срок на съществуването си това идейно течение вече има стабилна и съдържателна история. Ако пък добавим към това мирогледния капитал на основните теоретици, които още преди да започнат работа по Четвъртата политическа теория, са публикували десетки книги и хиляди статии по сходни теми – геополитика, евразийство, традиционализъм, философия на политиката, международни отношения, многополюсност, социология на въображението, идентичност и т.н., – тогава ще се получи стабилен идеен фундамент, корените на който отвеждат към дълбините на философската и политическата мисъл както на западната цивилизация, така и на другите народи и култури.

В настоящето издание, което ние нарекохме „Четвъртият път“, максимално пълно са представени текстовете по Четвъртата политическа теория. Те са публикувани с незначителна редакция, но в голямата си част запазват изначалния си вид. Тук публикуваме и доклади от семинарите и конференциите, конспекти, интервюта и дори наброски на тезиси, наред със завършените текстове и програмни документи, като съзнателно не се опитваме да придадем на цялата съвкупност завършен и систематизиран вид. Ние смятаме, че Четвъртата политическа теория все още се намира в състояние на разработка. И ако днес тя представлява нещо повече от поканата да се мисли в тази посока, както това беше в началните етапи, все пак тя все още е доста далече от това да бъде приведена в систематизиран вид. Разгръщането на Четвъртата

---

¹ Roșca, I. A Patra, Teorie Politică la Chișinău – <http://www.4pt.su/ro/content/patra-teorie-politica-la-chisinau> (20.02.2014).

политическа теория все още предстои и затова за нас е по-важно да поканим интелектуалци в тази идейна лаборатория, отколкото да възпроизведеме и популяризираме окончателните резултати. По тази причина структурата на настоящия труд може да изглежда еkleктична и синкретична: на едно място говорим за много конкретни политически и геополитически въпроси, на друго обсъждаме глобалните процеси на цивилизацията, на трето преминаваме към задълбочени екскурси във философията и метафизиката. Но тъкмо това прави този труд отворен. Четвъртата политическа теория тук е изложена като Път – отвъд всички известни досега пътища. Този четвърти път не е ясен докрай дори на тези, които са тръгнали по него и които решително възнамеряват да го следват. И ако целите, хоризонтът и перспективите остават отворени и могат да крият в себе си много неочаквани моменти, то решимостта да се тръгне по него е обоснована и потвърдена от по-солиден аргумент – от категоричното неприемане на съществуващото състояние на нещата и от абсолютната убеденост в това, че на Русия, на Европа, на света е необходима фундаментална духовна, културна и политическа революция. Ако продължим да вървим по този път (по тези три пътя!), който следваме днес – то още в средносрочна (да не говорим за дългосрочна) перспектива, а може би и доста по-скоро, отколкото си мислим, ще бъдем изправени пред гибел. Четвъртият път започва с острото необоримо осъзнаване на това, че светът, в който живеем, е неизлечимо болен, отровен и директно върви към бездна, като се старее да направи този път бърз и незабележим. Четвъртият път е път в абсолютно различна посока в сравнение с този, по който е тръгнала Европа и след нея (най-често принудително) и цялото останало човечество в Новото време. Ние или ще преминем на друг (четвъртият) път, или си подписваме смъртната присъда и доброволно се съгласяваме на самоубийство. При това ако в случая с нашата страна Русия ние все още можем да идентифицираме тази заплаха като идваща отвън, като процес на духовна, политическа и икономическа окупация на страната от силите на Запада, на глобалната финансова йерархия и на тяхната местна „пета колона“, то положението на хората на Запад и в САЩ е по-трагично: те сами са си изградили за себе си (и за останалите) цивилизация на смъртта, като последователно вървят по пътя на nihilизма, материализма, атеизма, загубата на собствената изначална гръко-латинска класическа идентичност, на своята традиция. Днес те са в края на пътя и този край е закономерен. При това, за разлика от нас, те са лишени от възможността да прехвърлят на „някой друг“ собствената си очевидна криза, упадък и ярко изразеното израждане. Опасността за Запада се корени в самия Запад, в ориентацията, която той е приел, встъпвайки в епохата на модернизма. Разбира се, това е проблем на самите хора на Запад, но цяла поредица признаци ни позволява да предполагаем, че това осъзнаване на фундаменталната порочност на либерализма, глобализацията, капитализма, самия политико-философски вектор на европейското Ново време, достигнало стадия на пределната дегенерация

в гротескната и отвратителна псевдокултура на постмодернизма, става все по-остър и за самите европейци и американци. Оттук и интересът към Четвъртата политическа теория в Европа и на Запад като цяло. Там също расте осъзнаването на моралния крах на Просвещението, на автономния хуманизъм, на техническата цивилизация, а също така все по-откровени стават двойните стандарти, хегемонистичните практики, имплицитният империализъм на ерзац-идеологиите за „правата на човека“, „джендърния егалитаризъм“ и в крайна сметка на технократичния трансхуманизъм. Четвъртата политическа теория е обърната не само към руското и другите незападни общества като призив за спасение и от неговото предизвикателство. Тя е насочена и към народите от самия Запад с призив да се спасят от самите себе си, от своята вътрешна болест, която всеки момент окончателно ще погуби това, което все още е останало от европейската цивилизация и европейската култура. В този смисъл ние ни най-малко не сме врагове на Европа, ние сме нейни искрени и верни приятели. Западът и модернизмът – това са двете названия на една неизлечима болест. А Европа е онова същество, прекрасно и възвишено в същината си, което страда от тази болест. Затова Четвъртата политическа теория си поставя за задача „освобождаването на Европа от Запада и от Новото време“, завръщане на Европа у дома, при своите корени, при своите извори. И в това руснаците, които се стремят с четвъртия път да се върнат при своите, ни най-малко не са врагове, а са верни и сигурни съюзници.